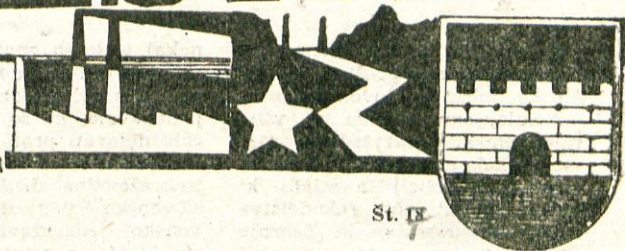

TRŽIŠKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI TRŽIŠKE OBČINE

LETO VI.

Tržič 7. novembra 1957

St. II

VELIČINA IN POMEN PRED 40 LETI izbojevanane oktobrske revolucije

Tisočletja so se zatirani narodni-sužnji, kmetje in končno delavci-proletarci borili za tisto, kar se je zgodilo 7. novembra 1917 v Rusiji. S tem datumom, ko je pred 40. leti delavski razred Rusije zrušil najbolj reakcionarni režim v Evropi in ustvaril prvo socialistično državo na svetu, začenjamo novo epoko v svetovnem razvoju človeštva — epoko socialistične družbene ureditve. Tisto, kar je samo za kratek čas izvojeval pariški proletarijat v pariški komuni, se je zgodilo v fevdalni Rusiji. V zgodovini človeštva družbe ne najdemo dogodka, ki bi s tako orjaško silo in z bliskovito naglico odmeval po vsej zemeljski obli in puščal globoke sledi in posledice med milijoni in milijoni zatiranih in izkoriščanih razredov. Z oktobrsko revolucijo se začenja doba socialističnih revolucij, doba boja kolonialnih narodov za neodvisnost in zoper imperializem.

Po ponesrečenem uporu leta 1905 in po meščanski demokratični revoluciji februarja l. 1917 je oktobrska revolucija izbruhnila v času, ko je prišel imperializem v hudo krizo, ko so se ob koncu prve svetovne vojne še poostriala velika revolucionarna gibanja delavskega razreda v skoraj vseh evropskih deželah, v času, ko je bila carska Rusija v vsestranskem razsulu. To je vsekakor pripomoglo, da je bil tisti sad, ki so ga sejali Marx, Engels in pa veliki vodja proletariata in neposredni vodja revolucije — Vladimir Ilič-Lenin, popolnoma zrel. Seveda so zlate sadove semena sejali tudi ruski misleci Rádiščev, Belinski, Dobroljubov, Černiševski in drugi svetovni revolucionarni misleci. V novembrskih dneh leta 1917 so v Petrogradu revolucionarne ljudske množice začele najveličastnejšo zgodovinsko delo. Kmalu nato so se po vsej Rusiji uresničile slovitve Leninove Aprilske teze: odvzem zemlje zemljiški gospodi, podružabljenje vse zemlje v državi, združitev bank v eno, ustanovitev delavskega nadzorstva nad družbeno proizvodnjo in nad razdeljevanjem proizvodov.

V oktobrski revoluciji se je pokazala neizmerna sila ljudskih množic, posebljena v revolucionarnem boju in ustvarjalnosti milijonov delavcev, vojakov in kmetov. Začeli so se ureljavljati na vseh področjih njihovega začetnega dela, posebno v prvih bojih odredov Rdeče armade. Zmagi oktobrske

revolucije je, kot že omenjeno, pripomogel tudi mednarodni proletarijat s svojimi akcijami na fronti in v zaledju, zlasti še med kontrarevolucijo belih generalov — Kerenskega, Denikina, Kolčaka in na intervencijo štirinajstih kapitalističnih držav, ki jim ni bila pogodna mlada sovjetska republika, od leta 1918 do leta 1921. Glavni činitelj zmage oktobrske revolucije pa je bila brez dvoma boljševiska Partija z Leninom na čelu, ki je bila vedno tesno povezana z revolucionarnimi množicami. — Le-ta je znala najti v revolucionarnih dneh takšna gesla in določiti takšne naloge, za katere je vedela, da se bo revolucionarna množica borila z vsemi močmi.

Oktobrska revolucija je visoko dvignila zastavo popolne enakopravnosti in samoodločbe narodov. Vsemu svetu je tudi pokazala, da je delavskemu razredu, ki je na oblasti, potreben mir, ki mu omogoča neovirano graditev socializma. Posebno pa je v oktobrski revoluciji pokazala, kako velika je vloga zavesti v družbenem razvoju. — Vkljub vsem domnevam II. internacionale, da bo revolucija najprej izbruhnila in zmagala v najbolj razvitih deželah, so se ruski revolucionarji, ki jih je vodil Lenin, postavili na čelo revoluciji v Rusiji in ji dali kompas revolucionarne zavesti ter jo privedli na zmagovito pot.

Revolucija, boljševiki, mir, kruh, svoboda! Ta gesla so si utirala pot v sleherno ljudsko srce. Posebno tako zaželeni mir. Povsod so sklincevali mirovne konference. Med drugimi mirovnimi shodi, ki so bili v Sloveniji, je bil 2. decembra 1917 tak shod tudi v Tržiču. Sledile so stavke delavcev, upori mornarjev in vojakov po vsej takratni Avstro-Ogrski.

Mnogo Jugoslovanov je osebno sodelovalo v oktobrski revoluciji. Med njimi tudi naš občan Peter Uzar. Revolucije so izbruhle tudi v Nemčiji. Na Madžarskem so pod vodstvom znanega revolucionarja Bele Kuna ustanovili republiko. — Upor na Finskem je bil krvavo zatrt. Skratka — revolucionarno gibanje je zajelo skoraj vse evropske in delno tudi azijske države. Povsod se je proletarijat upiral izkoriščanju in izkoriščevalcem. Izkušnje oktobrske revolucije so bile važna opora in pomoč delavskemu razredu in narodom za socializem bodisi v revoluciji, bodisi v miru.

Da, minilo bo 40 let, odkar je v Smolnem na Vseruskem kongresu delavskih, vojaških in kmečkih poslancev stopil na tribuno Lenin in preprosto dejal: »Sedaj bomo začeli ustanavljati socialistični družbeni red!« Minilo bo 40 let bojev in zmag proletariata vsega sveta. Seveda tudi porazov, iz katerih je proletarijat izšel še bolj izkušen in močan, trdneje organiziran s še jasnejšo perspektivo. V štiridesetih letih, ki so minila od novembra 1917. leta, je izgradnja socialistične družbene ureditve postala stvar vsakdanje prakse milijonov delovnih ljudi. Socializem je zmagal v številnih evropskih in

azijskih ter tudi afriških državah. V kapitalističnih državah so se delavska gibanja okrepila in že izbojevala proletariatu precejšnje socialne, ekonomske ter tudi politične pravice. Mnogi narodi so se otreli kapitalistične vladavine, drugi, še odvisni, se bore za neodvisnost. Toda prej ali slej bodo povsod po svetu delavci gospodarji svojega dela. Ne bo zatiranja in izkoriščanja, ne lakote in bede. Zato ne bo proletarijat nikdar pozabil junakov oktobrske revolucije, ki so v letih po prvi svetovni vojni z žrtvijo mnogih življenj začeli graditi veličastno stavbo bodočnosti.

IZVOLILI SMO občinski ljudski odbor

Svoje glasove smo dali tistim kandidatom za občinski zbor oziroma zbor proizvajalcev, katerim najbolj zaupamo. Od njih je sedaj odvisen napredek občine. Velike so potrebe in marsikaterikrat bo možnost za izpolnitev problematična, ker bo manjkalo sredstev ali bodo druge tehnične ovire. Novi občinski zbor ter novi zbor proizvajalcev bosta morala trdo delati, če bosta hotela vsaj delno zadovoljiti občane.

Volitve so potekale v popolnem redu. Pri vseh volitvah v prejšnjih dobah je bilo prepovedano točenje alkoholnih pijač, tokrat so gostilne bile odprte in vendar ni bilo nobenega nereda. Tudi udeležba je bila dokaj dobra. Zaradi gripe je opravičilo svojo odsotnost 708 volivcev, to je 9,84 odstotka, medtem ko se je volitev v občinski zbor dejansko udeležilo 87,62 %. Če k tej številki prištejemo opravičeno izostale zaradi bolezni, potem bi se moglo udeležiti volitev 97,46 % upravičencev. Nekaj nad 2 % volivcev se torej volitev ni udeležilo. Med temi je res nekaj takšnih, ki niso hoteli iti na volitve, deloma pa je upoštevatiti tudi dvakrat vpisane osebe v imenikih ali že izseljene osebe.

Novi občinski zbor

V občinski zbor so izvoljeni (v oklepaju navedene številke pomenijo, koliko glasov je dobil kandidat): Kravcar Karel (416), Lavička Zdenko (287), Globočnik Franc (344), Starič Fran-

cka (275), Cerar Lovro (398), Lukanc Slavko (358), Sparovec Jože (271), Jagodit Jože (223), Mokorel Jože (359), Mežek Marija (276), Šilar Jože (403), Dornik Viktor (326), Horjak Dušan (304), Zupan Franc (243), Golmajer Vinko (183), Švab Janez (112), Pretnar Božo (117), Nemet Jakob (230), Polajnar Anton (201), Repinc Miha (83), Zaplotnik Stefan (240), Aljančič Janko (244), Gosar Maks (135), Kastigar Alojz (290), Jesenko Janez (231), Meglič Matija (95), Talar Franc (116), Galberc Janez (129).

Ker bo marsikoga zanimalo, koliko glasov so dobili tudi ostali kandidati, ki niso izvoljeni, priobčujemo rezultate tudi zanje: Štibelj Gašper (126), Hrovatič Rudi (212), Ličen Albin (220), Hiršel Stane (253), Karo Mihael (122), Jagodic Ana (140), Inkret Minka (164), Pirjevec Stanko (196), Zalokar Slavko (229), Štular Janez (177), Bertonec Silva (195), Konič Franc (248), Meglič Marija (161), Špenčal Mirko (133), Vučko Ludvik (177), Justin Franc (78), Ribnikar Franc (31), Ahačič Emilija (110), Bergant Ivko (69), Gregorc Peter (64), Albreht Franc (121), Zaplotnik Helena (72), Jagodic Franc (122), Tišlar Viktor (180), Cvek Jože (218), Belhar Peter (44), Zrim Franc (38), Tomazin Zdravko (77).

Občinski zbor proizvajalcev

V soboto, dne 26. oktobra, pa so bile volitve v občinski zbor (Nadaljevanje na 2. str.)

Spomini na volitve v letu 1912

1. november na grobovih žrtev NOB

Letos slavi tržiška javnost 45. obletnico, kar je prešla naša občinska oblast v slovenske roke.

Nekdanjemu Trziču so vtisnile nemški pečat tedanje razmere, kakor lega ob prometni cesti čez Ljubelj in mladi, ki so se hodili učiti rokodelstva največ na Koroško in Zgornje Štajersko ter se tam priučili nemškega jezika, ki so se ga tudi po vrnitvi v domovino ob vsaki priliki radi posluževali. Industrija, ki se je takrat začela razvijati, je bila v nemških rokah. Mladina si v nemško usmerjeni ljudski šoli tudi ni pridobila zadostne narodne zavesti, čeprav se je poučevala poleg nemščine tudi slovenščina. Še leta 1911 so poučevali n. pr. vse predmete v nemščini, razen dve uri slovenščine in dve uri verouka tedensko. Nemške so bile uradne listine tržiške občine itd. Nemško usmerjeni so bili tudi nekateri obrtniki, trgovci in gostilničarji, ki so imeli razobešene nemške napisne table. Prebivalstvo je govorilo slovensko in tudi nekdanji župani če ne več vsaj slovensko tržiško narečje, ki je vsebovalo zelo veliko nemških besedi. Nemški, zlasti industrijski krogi, ki so želeli čim dalj imeti Tržič v svojih rokah, so še l. 1909 ustanovili nemško ljudsko šolo, v katero so poleg otrok nemško mislečih tržanov in otrok tujih industrijskih mojstrov sili tudi otroke slovenskih delavcev, ki so bili zaposleni v njihovih podjetjih in ki so stanovali v njihovih hišah. Otroški nemški vrtec so imeli že več let prej. Slovenski otroški vrtec je bil pa v Mallyjevi hiši pri »Komatelneku«, sedaj Trg svobode št. 30. Predilnica, zlasti pa čevljarška industrija Mally & Demberger in Goecken je zaposlovala le nemške obratovodje in mojstre, v katerih so videli mnogi, zlasti starejši delavci, ljudi, ki

nekaj vedo in znajo in so sposobni rezati kruh nam, domačinom. Ta miselnost je le počasi ponehavalala, ko so v Trziču začela delovati proti koncu 19. in v začetku 20. stoletja slovenska izobraževalna društva in sicer slovensko bralno društvo in slovensko izobraževalno društvo sv. Jožefa in slovenski telovadni društvi »Sokol« in »Orel«. L. 1911 je začela obratovati tovarna obutve »Peko«, ki je bila v slovenskih rokah, kjer na delavstvo ni bilo pritiska glede narodnosti.

V takem vzdušju je potekala doba županovanja tržiškega župana C. B. Mallyja, lastnika več hiš, tovarne čevljev (sedaj mestni dom) in tovarne usnja (sedaj »Runo«). Mož je bil strogo nemškega mišljenja in trikrat tržiški župan. Prvikrat od l. 1882—1884, nato pa zopet od 1879—1912.

Dne 17. 10. 1910 je bil izdan dodatek k občinskemu volilnemu redu, ki je načelo interesnega zastopstva držav. okvirnega občinskega zakona skoro popolnoma odpravil. Voliti so smeli vsi polnoletni moški. Izdan je bil tudi zakon o volilni dolžnosti. Ker je bil s to zakonsko novostjo premagan nemški vpliv na občinski upravi v Domžalah in na Jesenicah, so Nemci tudi v Trziču slutili svoj poraz.

Tržiški Slovenci so složno nastopili že pri slovesni otvoritvi železnice Kranj—Tržič leta 1908. Tržiški kolodvor je bil okrašen z zelenjem, plapolale so le avstrijske državne in nemške zastave. Ko je privozil na kolodvor prvi vlak in je župan C. B. Mally v nemščini pozdravil zastopnike oblasti in tuje goste, so Slovenci, ki so se otvoritve udeležili kot nepovabljeni, a vendar zbrani pod zastavama obeh navedenih izobraževalnih društev, z mogočnimi klici »živio«, »zdravo« in »na zdar« po-

zdravili prvi vlak in na jezo nemčurjev pokazali zlasti tujim gostom, da v Trziču le živi večina Slovencev.

Tudi za občinske volitve so se tržiški Slovenci združili, in sicer SLS, Nar. n. str. in socialisti. Sklenili so oddati svoje glasove kandidatu slovenskega prepričanja, Francu Ahačiču in sicer v 1., 2. in 3. volilnem razredu. V prvem razredu so kandidirali industriji in večji posestniki, v drugem posestniki in obrtniki, v tretjem pa manjši posestniki in delavci. Vnela se je huda borba, agitacija se je vršila od hiše do hiše, pritisk po tovarnah, zlasti v čevljarški tovarni C. B. Mally itd.

Da je šlo Nemcem za nohte, priča dejstvo, da so na prvo mesto svoje liste dali ime župnika Potokarja in agitirali, da bo tržiška duhovščina volila njihovo listo. Na drugo mesto so postavili ime Ahačiča Franca. Tudi v drugem in tretjem volilnem razredu je bilo nekaj Slovencev kot Kalinger, Vidic, Salberger in drugi vse zato, da bi lista bolj vlekla. Pa vse to ni nič pomagalo. Slovenci so imeli svojo listo in na tej tudi zmagali.

Občinske volitve so bile dne 19. novembra 1911 v Basteljnovi hiši, sedaj Trg svobode št. 20. Izvoljeni so bili odborniki 2. in 3. razreda. Izmed 18 odbornikov je dobila slov. ljudska stranka 11, narodno napredna stranka 6, Nemci pa 1 mandat. Gorenjec z dne 24. febr. 1912 poroča, da je vlada potrdila volitve. V začetku maja pa je vlada razveljavila dva mandata za občinski odbor. Namesto njih je pozvala v občinski odbor zdravnika dr. Otona Hawlina in gostilničarja Kavčiča, vulgo »Pelarja«. Volitve za prvi razred so bile odložene. Delali so za kompromis. Prej je bilo v tem razredu 5 Slovencev in 1 Nmec. Zato je napetost rasla in pritisk v tovarnah se je stopnjeval.

Volitve za 1. razred so bile šele 23. julija 1912.

Pri volitvah so zmagali trije Slovenci, Franc Ahačič, Jože Potokar in inž. K. Polak ter trije Nemci C. B. Mally, Andrew Gassner in Anton Globočnik.

Po končnem rezultatu so imeli Slovenci 13 mandatov, Nemci pa 5 mandatov. C. B. Mally je šel nato na daljši dopust na morje. Novoizvoljeni prvi tržiški slovenski župan Franc Ahačič je bil rojen v Trziču dne 16. 2. 1867. V njegovi rojstni hiši »Pri Kajetanu«, sedaj Trg svobode št. 15, je vladal sredi tržiškega nemčurstva vseskozi strogo slovensko prepričanje. Njegova mati Barbara je rada podpirala revnejše slovenske tržiške dijakke, ki so pri Kajetanu našli vedno gostoljubno zavetje. Poleg dijaštva so se zbirali v Kajetanovi hiši tudi drugi zavedni Slovenci, kot brata Vojteh in Fortunat Kurnik, Andrej Perne, Ignac Volk, Ivan Dolinar itd. Ti so z vedno večjim uspehom budili v Trziču slovensko narodno zavest. Tako se ni čuditi, da se je prav v tem razvitem nemškutarskem kraju rodil naš največji slovenski mecen, inž. Vilko Polak, ki je volil res visoke zneske za slovenske

Množične organizacije so se na Dan mrtvih z zastavami udeležile spominske svečanosti na tržiškem pokopališču.

Godba je odigrala žalostinki, zastopnik Zveze borcev je govoril o pomenu žrtev za narodno osvoboditev in je položil vence na grobove padlih.

Zveza borcev je isto dopoldne položila vence tudi na spomenik talcem na Cegelah.

Zalne svečanosti so bile tudi pred spomenikom vojnih žrtev v Križah in v Kovorju.

Vseh svečanosti so se udeležili svojci padlih in številno občinstvo.

narodnoobrambne in socialne namene in to prav v času najhujšega preganjanja, ko so Nemci hoteli s svojim »Schulvereinom« in »Südmarko«, z »Liedertafel« in telovadno organizacijo »Friesen« postaviti v Trziču nad vse močno trdnjavo za svoj pohod na Jadransko morje.

France Ahačič je obiskoval tudi Mahrovo trgovsko šolo v Ljubljani, se doma izučil kosarstva in po odsluženem kadrovskega roku (kot računski podčastnik pri trdnjavski artileriji) je prevzel nekdanjo graščinsko fužino v »Njivi«, sedanjno tovarno kos in srpov ter hišo v Kosarski ulici št. 2, katero je mati Barbara kupila od Kranjske industrijske družbe leta 1884 in tako poskrbela, da je prešlo podjetje, katero je postavil še grof Radetzky, v slovenske roke.

Na večer po končanih volitvah je bila pred Kajetanovo hišo v »Njivi« lepa podoknica na čast novemu županu. Zaradi opisane zavlačevanja pri volitvah novih odbornikov je bila prva občinska seja šele dne 27. septembra 1912. Na tržiški občini je bilo takoj uvedeno slovensko uradovanje. Podžupan je bil čevljar, mojster Ludvik Grassmeier, tajnik pa Josip Weber. Sodelavci pri vodstvu občine so bili še svetovalci, občinski odborniki in namestniki, katerih imena so nam znana: Anton Globočnik, Josip Klofutar, Josip Kavčič, Josip Belhar, Andrej Gassner, Miha Bergar, Josip Potokar, Josip Peharc, Ivan Engelsberger, Josip Salberger, Karel Golmajer, Jurij Schweiger, C. B. Mally, inž. Karel Polak, K. Dobrin, dr. Oton Hawlina, Mat. Marinšek, Fr. Deu, L. Koprivnik, Peter Gregorc, Lov. Pogačar. Kakor je razvidno iz sejnega zapisnika z dne 12. maja 1919, so bili k seji vabljeni še naslednji zastopniki delavstva: Henrik Snoj, Fr. Vidic, Fr. Kryštufek, Josip Mokorel, karsneje še L. Hönigmann, Martin Slapar, S. Jerman in Josip Bukovnik.

Zanimivo je, da je že na drugi občinski seji 20. novembra 1912 J. Potokar predlagal, da Tržič nujno potrebuje osemrazrednico za boljše izobrazbo mladega naraščaja za obrt in industrijo.

Ahačičeva občinska uprava je l. 1914 zgradila klavnico, skrbela za pogodovanje, marsikatero delo pa je preprečila prva svetovna vojna s svojimi posledicami. Na Pirmancah in Veliki mi- (Nadaljevanje na 3. str.)

Izvolili smo občinski ljudski odbor

(Nadaljevanje s 1. str.)
proizvajalcev (industrija, obrt). Od 2740 volilnih upravičencev je volilo 2468 oseb, torej je bila udeležba 89,8%. Večina izostalih volivcev je bila zaradi gripe opravičeno odsotna. V občinski zbor proizvajalcev so bili izvoljeni (številka v oklepaju pomeni število zanj oddanih glasov).

Iz volilnih enot Bombažne predilnice in tkalnice: Perko Vili (330), Hafner Marija (320), Mežek Matija (241), Hadžiomerovič Hasim (236), Švegelj Kristina (236), Teran Slavko (334), Pernuš Marijan (331), Hladnik Andrej (290), Dolinar Marijan (238), Ogris Milan (193), Zupan Andrej (94).

Iz volilnih enot tovarne Peko: Gregorc Ivan (407), Černilec Stane (365), Benedičič Jože (340), Polajnar Marlena (337) Bedina Viljem (218), Zupan Milan (225).

Iz enot LIP: Štrasner Anton (112), Tršinar Ignac (70).

Iz volilne enote Runo: inž. Mali Anton.

Iz volilne enote tovarne kos: Meglič Anton (123).

Iz volilne enote Tovarne lepenke, Gozdnega obrata in To-

varne pohišтва: Žnidar Franc (100), Meglič Andrej (91).

Iz volilnih enot drugih gospodarskih organizacij: Miklič Fr. (115), Jontes Ignac (80), Česenj Milan (78).

Zasebni obrtniki: Ješe Ignac (87 glasov).

Navajamo še kandidate, ki niso bili izvoljeni in v oklepaju število njim oddanih glasov: Žurga Ivana (233), Paplar Janez (233), Pjevčević Jožefa (138), Ažman Ivanka (184), Plut Slavica (126), Vranežič Nada (136), Bačnik Franc (165), Truden Jožefa (168), Zaplotnik Tončka (235), Našič Ivanka (77), Svab Viktor (82), Ropret Milan (64), Košir Ivan (39), Švab Mihael (48), Zaletel Franc (30), Zmitek Stanislav (83), Fic Ivan (87), Legat Ivan (64), Stritih Franc (49), Dovžan Stanko (55) in Plahuta Bojan (64).

V nedeljo, dne 27. oktobra, so volili kmetijski proizvajalci. Bilo je 644 volilnih upravičencev. Udeležba pa je znašala 84,87%. Izvoljen je bil Meglič Franc, ki je dobil 301 glas, medtem ko je drugi kandidat Teran Ljubo dobil 213 glasov.

Kronika tržiškega občinskega odbora

Vse do leta 1912, ko je bil izvoljen prvi slovenski občinski odbor, je bil Tržič tipično nemškutarški kraj. Slovenci so pač bili v popolni gospodarski odvisnosti od nemških tovarnarjev in podjetnikov in so imeli premalo zavednih slovenskih mož, da bi jih vodili. Zato so uspela nemška društva »Liedertafel«, Südmark, Schulverein, nemško gasilsko društvo, nemško planinsko društvo itd. Edinole slovensko bralno društvo, Sokol in Ciril-Methodova družba so imeli pogum bodriti slovenske Tržičane v narodni zavesti. Prebivalstvo je govorilo med seboj samo slovensko, četudi je marsikdo mislil, da je samo nemški jezik »nobel«. V uradih pa je prevladoval nemški jezik in največkrat je slovenski Tržičan zastoj izražal kako zahtevano na občini, pošti, železnici ali davkarji v slovenskem jeziku. Nemški gospodarji so poznali svoj vpliv in celo iz Kamnika so morali hoditi volivci na volišče v nemškutarški Tržič. Napisali nad poslovnimi lokali so bili večinoma nemški, deloma dvojezični. Obdržali so se vse do leta 1918. Da se za zgodovino Tržiča ohrani spomin na občinske odbore, bo naša kronika navajala tudi imena in poklice oziroma narodnost nekdanjih občinskih odborov.

Leto 1900

Zupan nemški tovarnar Carl B. Mally, podžupan podjetnik Luigi Bortolotti; — odborniki: Nemci Andrej Gassner, tovar-

Tržnica

Tržnica je kar dobro založena z živili, le cene niso vedno v skladu s cenami v trgovinah. Čudno je, da so mnogokrat cene na javni tržnici višje kot v trgovinah z zelenjavo. Tržni organi naj bi zasledovali take primere. Razpasla se je tudi navada, da na tržnici stalno prodajajo poljske pridelke posamezne ženske, katerim dajejo živila za prodajo kmetovalci. Na ta način se blago samo draži. Pri prodaji hoče zaslužiti proizvajalec in še oseba, ki blago prodaja. Kmetijske zadruge bodo morale resno razmišljati o tem, da odkupijo vse proste viške pridelkov. Opaža se, da pridelovalci nočejo takoj potem, ko pripeljejo blago na tržnico, povedati ceno. Najprej se pomenuje prodajalci med seboj, da ne bi kdo morda dajal blaga ceneje, kot drugi. Zato na tržnici pravzaprav ni konkurence. Bila pa bi potrebna. Na tržnici je večkrat opaziti mlade ljudi, ki prodajajo suho robo, pa tudi izdelke kleparstva in druge obrti. Vprašanje je, ali so to res izdelki hišne delavnosti. Res je samo to, da se v trgovini dobe enaki izdelki ceneje kot na tržnici. Najbolj neprijetni so prodajalci preprog. Vedno več jih prihaja v Tržič. Večinoma so to spet mladi ljudje, ki hodijo od hiše do hiše in deloma moledujejo, deloma pa z grožnjami izsiljujejo staro obleko, češ, da jo zamenjajo za preproge. V pretežnih primerih se s tem poslom ne bavijo direktno proizvajalci take »hišne delavnosti«, ampak se bavijo s tem poslom prekupčevalci.

nar, dr. Mano Jagodiz, zdravnik, Vilibald Swoboda, Vincenc Eggenberger, Georg Bathelt, poštar Adalbert Zelenka, tovarnar Julius Goeken, in Slovenci tovarnar Anton Globočnik, mesar Franc Perko, trgovec Ivan Jelenc, mesar Anton Jeglič, gostilničar in trgovec Karel Ruech, mesar Josef Belcher, tovarnar Stanislav Pollak in posestnik Tomaž Polc. Tajnik občine Rajmund Raspotnik.

Občina je leta 1900 za svoje proračunske potrebe izdala 5780

Plače občinskim uslužbencem zelo povišane. Tajniku je določenih letnih 1200, ostalim uslužbencem po 700 do 800 goldinarjev letne plače, za šolstvo je tokrat določenih 1700 goldinarjev. Višina davkov nasproti prejšnjemu letu ostane nespremenjena, ker ima občina višje lastne dohodke iz prodaje lesa iz občinskih gozdov ter od lovске zakupnine.

Tržičani so leta 1903 pojedli 480 goved ter 840 telet, prašičev in ovc.

od leta 1900 do 1945

goldinarjev in 88 krajcarjev. —

Naj ogledamo nekaj zanimivih izdatkov tiste dobe: Najemnina občinskih pisarn letno 215 gold., plača tajnika 480 gold. letno, drugi uslužbenci skupno 1066 gold., za ljudsko šolstvo 680 gold., za obrtno šolstvo 100 goldinarjev, za reveže 350 gold., za petrolejsko javno razsvetljavo 400 gold., za ceste in vodnjake 300 gold., za obč. dolgove 1059 goldinarjev. Za kritje izdatkov je odbor pobiral 55 % doklado na drž. davke, od česar je prejel 4671 goldinarjev in 15 % »užitnino« od vina, piva in žganja, kar je občini prineslo 500 goldinarjev, ostanek pa je krila občina z dohodki od lesa iz občinskih gozdov ter drobnimi raznimi dohodki. Občina slabo ostrešje župne cerkve popravi in pobira v letu 1900 v ta namen posebno občinsko doklado 16 % od vseh drž. davkov.

Odbor je prvič nastavlil občinskega policaja.

Večkratne razprave zaradi nameravane gradnje vodovoda in kanalizacije. Ostri očitki županu Mallyju, da se brez vednosti odbora tajno pogaja s predilnico in tkalnico. Odbornika Andreja Gassnerja prisilijo, da zapusti sejno sobo, kadar se razpravlja o predilnici. Gassner se protivi odboru, češ da je največji davkoplačevalec.

Posebna deputacija odbora se poda na Dunaj h kmetijskemu ministru prosit za dotacijo za gradnjo vodovoda in kanalizacije. Deputacija vodi poslanec baron Svhwegl.

Marca 1900 občinske volitve. Dne 20. aprila 1900 volitev župana. Od 15 odbornikov voli župana 14 odbornikov. Izvoljen je spet tovarnar Nemeč Carl B. Mally. Članj odbora so isti kot v prejšnji dobi.

Leto 1901

Policijska ura v Tržiču se določi na polnoč. Odbornik Karel Ruech se kot gostilničar protivi tej odredbi, češ da trpi pieteta do mutvih na bližnjem pokopališču.

Ostra razprava zaradi dedščine 10.000 goldinarjev, ki jih je dal občini baron Born. Odbornik Goeken zahteva, da se ves znesek porabi za gradnjo ubožnice, odbor pa hoče uporabiti samo obresti. Goeken demonstrativno zapusti sejo ter vložil pismeno pritožbo na deželni odbor kranjski.

Leto 1902

Proračun občine za leto 1903 znaša 18.044 goldinarjev 85 kr.

Leto 1903

Več kot leto dni občinski odbor nima nobene seje. Stari odbor zaradi izvolitve novega noče delati, proti volitvam novega odbora pa so vložene številne pritožbe. Delo občine zato trpi.

Leto 1904

Novi odbor 9. 8. 1904 nastopi funkcijo. Izvoljenih je 17 odbornikov. Deset odbornikov spet voli za župana tovarnarja Nemca Carla B. Mallyja. Mallyja voli 10 odbornikov, Gassnerja Andreja 1 odbornik, medtem ko šest slovenskih odbornikov odda prazne glasovnice. Za podžupana se izvoli Luigi Bortolotti. Za odbornike so bili izvoljeni: dr. Mano Jagodiz, Vincenz Eggenberger, Anton Jeglitsch, Simon Rieger (direktor živosrebrnega rudnika), ključavničar Vincenc Teuerschuh, poštar Adalbert Zelenka, lesni trgovec Matevž Lončar, tovarnar Franc Deu, posestnik Matevž Rozman in kot virilisti učitelj Karl Miklitsch za posestnico Marija Ferjen, Anton Globočnik za Ano Globočnik, Georg Bathelt za Ludvika Polaka, Ferdinand Stare ter Julius Goeken za podjetje Mueller in Goeken.

Odbor odobri projekt gradnje javnega vodovoda in proračun 47.000 kron (23.500 goldinarjev). Deželni odbor kranjski je zagotovil dotacijo 9400 kron, kmetijski minister na Dunaju pa 13.600 kron, ostanek stroškov bo nosila občina.

Občinskemu gozdnemu čuvaju se določi plača 70 kron mesečno in brezplačna obleka ter obutev in drva. Za vsako ovad-

bo dobi en ali policaj nagrado po 2 kroni.

Oster spor med občinskimi odborniki. Goeken zahteva, da se dedščina 20.000 kron po baronu Bornu z obrestmi vred uporabi za gradnjo občinske bolnišnice, odbor hoče uporabiti le obresti. Postavlja se trda zahteva, da se v občini takoj opremi vsaj nekaj sob za izolirnico.

Odobri se projekt za gradnjo javne kanalizacije in proračun, ki znaša 10.000 kron.

Baron Eric Born vložil zahteva, da se mu dovoli zgraditi elektrarno pri Sv. Ani ob živosrebrnem rudniku. Odbornik Goeken protestira, češ da bo Born električni tok porabil za industrijo, ki občini Tržič ne ustreza.

Občinski odbor pristopi kot član k avstrijskemu društvu za pomoč jetičnim bolnikom. Prebivalstvo pozovejo s slovenskimi razglasi, da pristopi k društvu.

Dolgoletni tajnik občine Rajmund Raspotnik se zaradi starosti upokoji, občina mu kot pokojnino prizna 50 % plače.

Leto 1905

Odbor sprejme v službo novega tajnika občine Nemca Josipa Webra, ki je prišel iz Gradca. Avgusta 1905 prizna odbor denarno pomoč za ustanovitev samostojne župnije Lom.

Občinski vodovod in kanalizacija dograjena.

Zasigurana gradnja tržiške železnice.

Odbor izvoli številne (večinoma plemiške) osebe in visoke vladne uradnike za častne občane v znak priznanja za pomoč pri občinskih gradnjah. Slovenskih 6 članov odbora odklonijo glasovanje in demonstrativno zapustijo sejno sobo. Viljem Polak in Franc Deu vložita tudi pismeno pritožbo, ki pa jo deželni odbor kranjski zavrne.

Na naslednji občinski seji slovenski odborniki znova demonstrirajo zaradi netočnega sejnega zapisnika in zapustijo sejo, ki nato ni več sklepna.

Na dveh nadaljnjih sejah slovenski odborniki znova ostro grajajo poslovanje nemške večine odbora in znova zapuščajo sejo.

Zgradijo se hodniki ob hišah na Glavnem trgu. Plačati jih morajo lastniki hiš.

(Nadaljevanje na 4. str.)

Spomini na volitve leta 1912

Zici se je čulo grmenje topov s soške fronte. Franc Ahačič je kot župan dočkal prevrat leta 1918 in ustanovitev nove države SHS. Nekdanja nemška schulvereinska šola je prešla v slovenske roke, lko je tržiški občinski odbor na svoji seji dne 7. aprila 1919 sklenil, da se ustanovi v poslopju bivše nemške šole državna meščanska šola, sedanja osemletka v ulici heroja Bračiča. Težko breme je Fr. Ahačič odložil šele 1. 1921, ko je bil na njegovo mesto izvoljen hotelir Ivan Lončar.

Prvi slovenski tržiški župan Franc Ahačič je umrl 22. maja

1928. Ob njegovi smrti je zapisal neki slovenski list, da ni bil rojen za politika; bil je predober, preskromen, premalo impulziven in premalo demagoški. V najtežji dobi je županoval v Tržiču, kjer je med vojno skoro vse stradalo in je bila velika večina prebivalstva navezana na javne podpore in na javno preskrbo z živili. Dosti se je trudil, da bi olajšal bedo tržiškega prebivalstva, za kar pa je žel premalo hvaležnosti. Bil je delaven mož in poštenjak, zato zasluži, da ga Tržičani ohranimo v hvaležnem spominu.

Andrej Tišler

Kronika tržiškega občinskega odbora

(Nadaljevanje s 3. str.)

Občinski odbor izda odredbe o javnem redu in snagi, jih natisne in razdeli občanom.

Leto 1906

Komisija za gradnjo tržiške železnice na delu.

Huda stanovanjska beda v Trziču. Odbor razpravlja o ukrepih za omiljenje. Predilnica in tkalnica pozvana, da sama skrbi za stanovanja svojih 800 delavcev. Edinole to podjetje ima primerna stavbišča in odbor je pripravljen oprostiti tovarno davkov od novih stanovanj.

Občinski odbor odkloni zahtevo okrajnega glavarstva, da pristopi občina k Društvu narodov (Völkerverein).

Določi se splošno veljavna policijska ura za gostilne za 1. uro ponoči. Ob svatovanjih velja za svate policijska ura ob štirih jutraj. Zaradi pogostih nočnih nemirov se razgrajati preganjanja.

Elektrarna barona Karla Borana začne graditi električno omrežje v Trziču.

Proračun občine za leto 1907 se sprejme z izdatki 20.636 kron 22 vinarjev. Iz tega proračuna samo nekaj najbolj zanimivih postavk: plača tajnika letno 1600 kron, pokojnina bivšemu tajniku 600 kron, stražnik 1400 kron, sluga 840 kron, ista plača velja za nočnega čuvaja, cestar 432 kron, pisarniški izdatki 740 kron, zdravstvo 220 kron, socialno skrbstvo 2593 kron, vzdrževanje cest 2180 kron, javna razsvetljava 1200 kron, ljudsko šolstvo 1076 kron, obrtno šolstvo 300 kron, odplačilo dolgov 4826 kron in tako dalje.

Izvoljen nov občinski odbor: župan tovarnar Carl B. Mally, podžupan Luigi Bontolotti, odborniki Georg Bathelt, dr. Adam Czmiel, Josip Dornik, Ludvik Grassmeier, dr. Mano Jagodiz, Josef Kavčič, Johannes Auer, Franc Perko, Karel Ruech, Karel Siebeneichler, Franc Deu in virilisti Justus Goeken, Anton Globočnik, Rihard Mally, Karel Miklitsch, Emil Mally, Huggo Sugg, Rudolf Scharinger, Matevž Rozman.

Leto 1908

Slovenski občinski odborniki (Rihard Mally, Ludvik Grassmeier, Josip Kavčič, Franc Perko, Karel Reuch in Matevž Rozman) odklanjajo glasovanje za izvolitev nekaterih oseb, ki naj bi imele zasluge za gradnjo tržiške železnice, za častne člane. Barona Borna prepove občinski odbor vožnjo z avtomobilom po Kolodvorski cesti, ker predivje vozi.

Razpadajočo cerkev sv. Andreja popravi odbor z občinskimi sredstvi.

Leto 1909

Na zahtevo okrajnega glavarstva se poveča število občinskih stražnikov. Ostra debata na seji zaradi podelitve koncesije za pogrebni zavod A. P., češ da bi revni sloji mogli biti izpostavljeni celo ob pogrebnih samovolji posameznika. Odbor se pritoži zaradi podelitve koncesije na deželni odbor kranjski.

Občinski sluga M. T. je 3 dni zaporedoma pijan, odbor ga kaznuje s globo 5 kron.

Leto 1910

Občinski odbor zahteva povečanje zgradbo skladišča želez-

nice na kolodvoru. Začno se pripravne za gradnjo občinske klavnice. Odbor dovoli brezplačen odvzem peska iz kamnoloma v Zgornji Preski vsem Trzičanom, druge osebe pa plačajo 5 vinarjev od truge.

Leto 1911

Volitve novega občinskega odbora. Prvič v zgodovini izvoljen slovenski občinski odbor.

Leto 1912

Novoizvoljeni odbor nastopi delo. Za župana izvoljen z vsemi slovenskimi glasovi Franc Ahačič. V občinske urade se uvede slovenščina kot uradni jezik. Sejni zapisniki ter vsi razglasi odslej le v slovenskem jeziku.

Občinski vodovod odneha. Ukrepi odbora za štednjo z vodo. Odbor pripravi načrte za gradnjo javnega stranišča pod mostom ob vходу v Trzič in v »zgoranjem koncu« (v Vanderhovci). Za občinske reveže se določi redna podpora po 3 do 30 kron mesečno. Enkrat letno dobijo brezplačno drva.

Priprave ja gradnjo nove ljudske šole.

Vsem tržiškim gostilničarjem se pavšalirajo občinski davki na pijače, vsi skupno plačajo 3000 kron na leto.

Občinski proračun se sprejme z zneskom 28.555 kron. Gradnjo telefona v Trziču dotira odbor z zneskom 900 kron. Občinski odbor zastopaj išče žensko, ki bi jo poslal v šolo za bolniške strežnice, zato prosi Vincencijevo konferenco, da pripelje v Trzič redovnice - šolske sestre ter obljubi za to vsakoletno denarno pomoč.

Instalaterji samovoljno skrivoma vrtajo občinski vodovod Grožnja odbora z ostrimi kaznimi ter prepovedjo obratovanja.

Draginja nastopa. Obširna razprava na seji o potrebnih ukrepih. Odbor išče stavbišče za novo šolo. (Posestnik Teuerschuh se brani prodati stavbišče za Virjem in odbor sklene prositi za razlastitev zemljišča.

Leto 1913

Deželni odbor kranjski dovolil občini razširitev šole v osemletko. Zanj pa ni prostora. Občini Sv. Katarina in Kovor, ki sta vsolani v Trzič, se brani prispevati k gradnji nove šole. Na ljudski šoli uvede občinski odbor pouk o kuhanju in gospodinjstvu. Odbor sklene, da morajo industrijske jarke vzdrževati samo vodni upravičenci.

Nemški Schulverein in Ljubljani občinski odbor ostro zavrne, ker je društvo poslalo občini nesramen dopis, s katerim odklanja plačilo vodarine v šoli. Na vseh sejah se ponavlja stalna razprava, kje dobiti sredstva za gradnjo nove šole.

Razširi se cesta pred poštnim uradom oziroma predilniško vilo. Odkloni se prošnja nekaterim siromašnim občinam za ženično dovoljenje, češ da bi občina morala rediti dve ali več oseb. Na vlozene pritožbe se potem ženitev dovoli.

Sklene se izgnati iz občine osebe, ki žive v konkubinatu.

Komisija odbora pregleda vse gostilne in mesarije ter pekarije zaradi ugotovitve snage.

Občina najame 250.000 kron posojila na dobo 75 let za gradnjo šole. (Posojilo je občina res

prejela, naložila v hranilnico, zaradi razvrednotenja avstrijskega denarja pa je ostalo posojilo po letu 1918 neizkoriščeno.)

Leto 1914

Na zahtevo odbora se vpelje celodnevni pouk v šolah. Bombažna predilnica in tkalnica odkloni stavbišče za šolo. Nemški odbornik Carl B. Mally brani predilnico in zahteva, da občina obstoječo šolo nadzida, pa bo prostora dovolj za 4 razrede, ker misli da je osemrazrednica v Trziču nepotrebna. Vsi slovenski odborniki ostro zavračajo predlog, češ da je šolska izobrazba najboljša dota otroku.

Predilnica se po dolgotrajnih pogajanjih odloči, da občini odstopi zemljišče za šolo.

Odbor naroči načrte za novo šolo pri arhitektu Bruenlerju, dokončno jih izdelal profesor inženir arh. Rudolf Treo. Honorar 1500-kron. Inž. Karel Polak sam ponudi občini lastna zemljišča za gradnjo šole.

Julija 1914 začetek prve svetovne vojne.

Leto 1915

Hudo pomanjkanje vode v javnem vodovodu. Odbor izda pravilnik vodovoda ter regulativ za klavnico.

Ustanovi se aprovizacijski odsek občine.

Dne 14. maja 1915 vdre v sejo sobo, kjer zaseda odbor, množica žensk in burno zahteva preskrbo zadostnih množin živil ter ukrepe proti druginji.

Dne 20. avgusta poroča župan Ahačič, da prihajajo živila v Trzič pravočasno in v zadostnih množinah.

Leto 1916

V Trziču je pomanjkanje živil vedno hujše. Zaradi silne druginje nastopa splošna beda. Občinski odbor razdeli vse obresti raznih ustanov (»Stiftung«) med stradajoče prebivalstvo. Odborniki pri imovitih meščanih redno pobirajo denarne prispevke.

Odbor deli bolnikom samo pšenično moko, ostali občani prejmejo vsak dan 3 kg (koruzne) moke, ker ni na razpolago nobenih drugih živil.

Občinski odbor prevzame dežičino po umrlem tržiškem mecenu Viljemu Pollaku.

Na pritisk okrajnega glavarstva začne občinski odbor podpisovati vojna posojila. Prvič da na razpolago 29.000 kron in 15.000 kron, in sicer sredstva kapitala ustanov (»Stiftung«). 22. novembra žalna seja odbora zaradi smrti cesarja Franca Jožefa.

Leto 1917

Razprava občinskega odbora o splošni bedi v Trziču. Ostri ukrepi nasproti trgovcem, ki zadržujejo sladkor v skladiščih.

Rudolfini Pollak proda občinski odbor za 42.000 kron tretji del »stare Kajže« in »Čičevp« posestvo (Pollakova ustanova).

Na pritisk okrajnega glavarstva odbor podpiše vojno posojilo, t. j. 42.000 kron izkupička za prodano posestva.

Občinski odbor odpre v sedanjem Cankarjevem domu otroško kuhinjo. Odposlanstvo občinskega odbora gre k predsedniku deželne vlade v Ljubljano prosit za dodelitev živil, ker postaja beda v Trziču že neznošna.

Občinski odbor znova podpiše za vojno posojilo vsa sredstva ustanov, ki se takrat še niso oddala.

Oktober 1917 ustanovi občinski odbor splošno vojno kuhinjo, iz katere dobiva prebivalstvo hrano.

Leto 1918

Na seji dne 13. 2. 1918 slovenski občinski odborniki pritrldijo izjavi jugoslovanskih državnih poslancev z dne 30. 5. 1917, da zahtevajo avtonomijo za jugoslovanske narode. Proti sklepu glasujeta Nemca Karol B. Mally in Andrej Gassner, ki dastla pismeno izjavo »da občinski odbor s takim sklepom stavlja nož na vrat Avstroogrski državi in habsburški dinastiji.« Občinski odbor z večino slovenskih glasov izreče nezaupnico deželnemu glavarju dr. Ivanu Sušterčiču.

23. 8. 1918 se je na avtomobilski vožnji skozi Pristavo smrtno ponesrečil tajnik občine Josef Weber. Naslednji dan nastopi službo novi tajnik Vanjko Japelj.

Tržiški fantje v zadnjih dneh avstroogrskemu monarhiju trgajo nemške napisne table nad lokali.

Slovenski vojaki se močejo več vrniti v svoje vojaške edinice in potrgajo raz čepice embleme z začetnicami cesarja. Razpad avstroogrskemu monarhiju, nastanek nove države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Občinski odbor skupno z vsemi krajevnimi društvi brez razlike strank ustanovi narodno stražo, v katero fantje korporativno pristopajo. Odbor ustanovi poseben »krajevni narodni odbor«, v katerega vsaka politična stranka pošlje tri zastopnike.

Samo z revolverji in puškami oboroženi člani narodne straže ustavljajo nepretrgane kolone avstroogrskemu vojske, ki se vali skozi Trzič in tistim, ki še imajo orožje, le-tega odzemajo. Pri tem pride večkrat do nevarnih nastopov, če se kak oborožen bataljon brani izročiti orožje.

Okoli Trziča je ogromna množica vojaških konj brez gošpodarja. Ljudje jih lovijo.

Tržiški fantje zasedejo Ljubelj in ena četa odide na koroško stran, pri čemer prihaja do streljanja s Korošci.

(Dalje prihodnjico)

GOZDNE PARCELE BIVŠIH AGRARNIH SKUPNOSTI SO RAZDELJENE

Na dodelitev zemljišč so zainteresirani čakali dolga leta. Pri obravnavi dne 11. oktobra pa je komisija določila, kdo dobi zemljišča. (Posestniki, ki imajo nad 45 ha lastne zemlje, za dodelitev parcel agrarnih skupnosti niso mogli priti v poštev. Zato 9 interesentov zemljišč ni dobilo. Tridesetim drugim interesentom pa so bila dodeljena zemljišča, povprečno 3 do 14 ha posamezniku. Dodeljena zemljišča bo v kratkem odmeril geometer.

Tisti, ki doslej niso imeli lastnega gozda, so prosili, da se jim dovolijo posek določene količine lesa že pred izdajo dodelitvene odločbe.

Občni zbor združenja rezervnih oficirjev

Dne 29. septembra je bil občni zbor združenja rezervnih oficirjev pod vodstvom delovnega predsednika tov. Janka Vogriča, rezervnega kapetana. Udeležba je bila pozitivna in zadovoljiva, saj se je občnega zbora udeležilo okoli 90 % vsega članstva, poleg tega pa še zastopniki raznih društev in organizacij. Kot gost je zboru prisostvoval tudi predsednik okrajnega odbora združenja, rezervni polkovnik tov. Dolenc.

Iz poročil predsednika, tajnika in komandirja centra predvojaške vzgoje je bilo razvidno, da je odbor delal vse leto in v celoti izvršil plan predavanja in ne samo izvršil, celo presegel, tako da so bila še tri predavanja izven plana in po potrebi tudi tedensko. Organiziral je tudi predavanje za vse rezervne oficirje, podoficirje in za vse ostalo občinstvo Tržiča. Predaval je ljudski poslanec tov. Boris Ziherl o zunanji in notranji politiki. Udeležba na tem predavanju je bila izredno velika. Navzoči so izrazili željo, da bi se taka predavanja večkrat organizirala. Odbor je skrbel, da so bila predavanja spremljana z ustreznimi filmi, kolikor teh ni bilo, pa so bile predvajane skioptične slike. Predavanja so bila kvalitetna, saj so predavali aktivni oficirji garnizona iz Križev in rezervni oficirji združenja. Teme, ki so bile predvidene po planu, so bile zanimive in poučne ter si takih tem rezervni oficirji še v bodoče želijo, vendar pa naj bi se teme izvajale tudi v praksi, to je na terenu, kar je tudi potrebno.

V teku leta je odbor organiziral razna tekmovanja v kegljanju in drugih panogah kot streljanju in drugem in to v okviru raznih državnih praznikov, kjer so se pokazali oficirji zelo aktivni. Kakor vsako leto je tudi letos odbor organiziral ekskurzijo v ladjedelnico »3. maj« na Reko, kjer so si udeleženci ogledali izdelovanje vojnih in civilnih ladij. To se je pokazalo

kot zelo dobro; tako imajo rezervni oficirji vsaj osnovni pojem o gradnji ladij in veličini naše mornarice. Da je to ekskurzijo lahko organiziral, se je zahvaliti razumevanju občinskega ljudskega odbora, ki je v ta namen prispeval finančno pomoč, prav tako pa tudi podjetjem, ki so direktno ali preko odbora SZDL pomagali, da so si rezervni oficirji lahko ogledali ladjedelnico.

Odbor je v teku leta nabavil potrebno vojaško biblioteko, ki je na razpolago vsem rezervnim oficirjem in podoficirjem, kakor tudi predvojaški vzgoji, saj so knjige v kabinetu predvojaškega centra, ki je res sodobno in tehnično opremljen, tako da je v ponos mladini in vsem ostalim meščanom. Knjižnica obsega okoli 100 raznih knjig in več druge strokovne vojaške literature.

Iz poročila tajnika je bilo razvidno, da so bila predavanja polnoštevilno obiskovana, povprečno 80 %, vendar je porazno le-to, kar ugotavlja odbor že vsa leta, da se predavanja ne udeležujejo stari borci-officirji, ki bi morali dati vtis ostalim. Ker se to vprašanje pojavlja iz leta v leto, bi bilo prav, da bi o tem razpravljali okrajni odbori združenja ali celo republiški. Prav tako bi bilo potrebno, da bi republiški odbori razpravljali o članstvu podoficirjev, kajti le-ti izražajo željo, da bi bili včlanjeni, tako da bi imeli legitimacijo in značko. — Ker je to vprašanje stvar republiškega in zveznega odbora združenja, bi bilo prav, da bi le-ta tudi o tem razpravljali. Iz poročila je bilo tudi razvidno, da si je celotno članstvo, prav tako rezervni podoficirji, nabavilo strokovne priročnike in da so vsi člani združenja tudi naročniki svojega lista »Rezervni oficir«.

Iz poročila komandirja centra predvojaške vzgoje je bilo razvidno, da se le-ta razvija zelo pozitivno in da so uspehi za-

dovoljivi. Instruktorski kader, ki je iz vrst rezervnih oficirjev, je kos svoji nalogi in tudi delaven in discipliniran. Grajal pa je razne mojstre v podjetjih, ki opravičujejo mladince, češ da so bili zadržani zaradi nujnega dela in podobno. Apelira, da naj bodo prav ti prvi, ki naj skrbijo, da bodo mladinci ob določenem času šli k pouku, ki je za mladince obvezen in potreben.

Mnogo se je razpravljalo tudi o izvenredni vzgoji. Tudi predsednik okrajnega odbora, tov. Dolenc je poudaril važnost te organizacije in bi bilo prav, da bi ta organizacija čimprej začela aktivno delovati. Obstoje vse možnosti za tako organizacijo, potrebno bi bilo samo organizirati koordinacijski odbor iz vseh odborov društev in organizacij ter napraviti načrt za delo. Novi odbor naj takoj to reši in prične z delom. Pri tem so obljubili vsestransko pomoč zastopniki Planinskega društva, »Pantizana« in Strelske družine, ki so pozdravili ta predlog, češ da je to potrebno, tako zaradi organizacije same, kakor tudi

zaradi ožjega sodelovanja med društvi.

Končno je bilo razvidno, da je odbor vse leto kontroliral in izpopolnjeval kartoteko članstva. To je vsekakor pozitivno, kajti le tako lahko zanesljivo veš, koliko je vseh rezervnih oficirjev in podoficirjev, in skrbiš, da so vsi člani združenja. Odbor ima prav tako kartoteko tudi rezervnih podoficirjev in jih vabi na vsa predavanja, kar se je pokazalo pozitivno, saj je njihova udeležba tudi zadovoljiva. Razvidno je bilo, da so vse komisije v odboru res delale in se trudile, da bi uspešno izvršile svoje naloge.

Diskusija je bila zelo plodna in podani konstruktivni predlogi, tako da je občni zbor potekal prav zadovoljivo. Izvoljen je bil 9-članski odbor in tri-članski nadzorni. V glavnem je bila komisija mnenja, naj ostanejo v odboru isti kot dosedaj, kajti njihovo delo je bilo res uspešno in zadovoljivo. Tako so z majhno spremembo navzoči potrdili kandidacijsko listo novega odbora.

Končno so člani povedali mišljenje glede vsebine lista »Rezervni oficir«. Mislijo, da bi bilo dobro, če bi v obliki podlistka izhajalo v njem tudi gradivo iz časa NOV. V ostalem je list zadovoljiv.

Kmetijsko gospodarska šola v trziški občini?

Prihajamo v dobo, ko kmetovalcu ne zadostuje, da ima zemljo, osnovna sredstva ter reprodukcijski material za kmetijsko proizvodnjo, temveč mora imeti tudi potrebno praktično in teoretično znanje. To nam vsekakor potrjujejo uspehi s področja kmetijske proizvodnje v gospodarsko naprednejših deželah. Kmetijsko gospodarske šole so pri nas še zelo mlada oblika šolanja pošolske mladine, saj smo prve kmetijske gospodarske šole dobili v Sloveniji šele leta 1950, in sicer pet takih šol. Od takrat pa je število teh šol nenehno naraščalo do 242 v lanskem letu s skupaj 9000 učenci. Letos je v načrtu v Sloveniji najmanj 300 kmetijsko gospodarskih šol, v kranjskem okraju 22.

Poglejmo, česa se kmečka mladina uči v prvem letniku kmetijsko gospodarske šole. Po učnem načrtu je 20 ur namenjenih poznavanju slovenskega jezika. Za gospodarsko računstvo in knjigovodstvo je v učnem načrtu določenih 25 ur, prav toliko tudi za zgodovino, zemljepis in ureditev države. — Zdravstvu in asanaciji vasi je določenih 15 učnih ur. Zdravnik ali kak drug zdravstveni delavec bo učencem prikazal potrebo osebne higiene, zdravega okolja v domovih. Učil jih bo tudi spoznavati znake raznih boleznih, kako nudimo prvo pomoč ponesrečencu itd. Zdravstvenstvu, tehniki v kmetijstvu, naravoslovju, živinoreji, poljedstvu, travništvu, pašništvu, melioracijam, sadjarstvu, vrtinarstvu in gozdarstvu določa učni načrt čez 160 ur. To je popolnoma upravičeno, zakaj prvenstveni namen kmetijsko gospodarskih šol je izpopolnje-

vati strokovno znanje kmečke mladine. Skoraj četrtina učnih ur, torej kar 80, je namenjenih pouku o gospodinjstvu. Dekleta se imajo pri tem pouku možnost teoretično in praktično naučiti vseh opravil v gospodinjstvu, od boljše ureditve kmečkih domov, zdrave prehrane, ravnanja z obleko, s perilom in s pohištvo do krpanja, šivanja in drugih ročnih del. Tak je učni načrt kmetijsko gospodarskih šol. Te šole obravnavajo stvari, s katerimi se srečava kmečka mladina vse življenje.

Kmetijsko gospodarske šole so v zimskem času dvakrat tedensko v poznih popoldanskih in večernih urah. Absolutno dvoletne kmetijsko gospodarske šole dobi spričevalo in naziv polkvalificiranega kmetijskega delavca.

Tudi v trziški občini naj bi bila taka kmetijsko gospodarska šola. Kje naj bi bila ta šola, v Tržiču ali Križah, je stvar razprave v kmetijskih zadrugah. Ustanovitev te šole nam narekuje zahteva po izobrazbi, naš razvoj ter borba za večjo kmetijsko proizvodnjo. Zato mladi kmečki fantje in dekleta, prijavitelje se preko kmetijskih zadrug v kmetijsko gospodarsko šolo! Zavedajte se, kdor več zna, več in bolje lahko naredi oz. dela.

R. Kolar

OBJAVA

Turistično društvo obvešča, da je z nastopom zimske sezone prenehal voziti ob nedeljah popoldne redni avtobus v gostišče Ljubelj. Pač pa na željo skupin organiziramo za obisk gostišča prevoz z avtobusom tudi v zimski sezoni.

Rezervni oficirji so pričeli z rednimi predavanji in delom

Dne 24. oktobra je bilo prvo predavanje po planu, ki je bil dostavljen od okrajnega odbora UROJ, Kranj. Ker je občinski odbor ZROJ v Tržiču na svoji seji sklenil, da bo imel redna 14-dnevna predavanja, je z njimi začel in kot prva tema je bilo »Čitanje karata«. Predaval je aktivni kapetan garnizona v Križah tov. Pešič. Predavanje je potekalo zelo zadovoljivo in vsi navzoči so ga z zanimanjem spremljali. V drugem delu predavanja pa je tovariš predavatelj postavljati tudi vprašanja. Predavanja se je udeležilo okoli 80 odstotkov rez. oficirjev.

Dne 27. oktobra pa je predvojaška vzgoja izvedla improviziran diverzantski napad na razne objekte Tržiča, in sicer po planu 6 in 9, s sodelovanjem rezervnih oficirjev, ki so bili določeni kot vodilno osebje in prav tako kot sodniki. Ta akcija je le delno uspela in to zaradi pomanjkanja vodilnega kadra

na eni strani, na drugi pa zaradi priprav, ki so trajale zelo kratek čas in niso zajele vsega, kar bi morale zajeti. Sodelovalo je 92 uniformiranih mladincev, prav tako oboroženi, vendar so imeli zelo malo streliva, ki ga je predvsem primanjkovalo diverzantom, in 15 rez. ofic. Temu napadu je prisostvoval predsednik ljudskega odbora in aktivni kapetan I. klase iz garnizona v Križah. Akcija je bila izvedena pod poveljstvom rez. kapetana Janka Vogriča in rez. kap. I. klase Franca Globočnika.

Čeprav akcija ni povsem uspela, je bilo opaziti, da so mladinci pravilno dojemali teoretična predavanja, saj so to tudi praktično pokazali. Upamo, da bo v bodoče akcija mnogo bolj izvedena, saj so dani vsi pogoji in tudi dovolj kadra, ki ga je treba pritegniti v pomoč mladincem predvojaške vzgoje pri izvrševanju njihovih planov in vzgoje.

Gvido Dornik

Bealci nam pišeja

Kar nič napak ni, da se je v zadnjih dneh pojavila poleg tehtnice in trafike na začetku Cankarjeve ceste manjša stojnica, kjer prodajajo pečen kostanj. Saj se včasih zares prileže, da ob hladnem dnevu denes v usta mimogrede še kaj toplega.

Napak pa je, da ljudje, ki kostanj jedo, mečejo olupke vse naokrog. Ves prostor okoli stojnice je z njimi na gosto posut, pa tudi tržiške ulice, zlasti Cankarjeva cesta in Trg svobode pričata, da ljudje kostanj jedo.

Prodajalec daje pečene sadeže v papirnato vrečko. Zato bi vsak, ki kostanj je, lahko spravljaj olupke v vrečko in le-to odvrigel v koške, ki služijo za odmetavanje odpadkov, ali pa v »žabo«, ki stoji v parku nasproti.

Takle nakup pečenega kostanja je res navadno združen z uživanjem kostanja kar na cesti. Toda, če jemo kostanj na cesti, s tem še nismo pridobili pravice, da smemo cesto smetiti. V zadnjih dneh pa so kostanjeve olupke po tržiških cestah tako opazni, da je nujno, da na to opozorimo in skrajni čas, da s to prakso prenehamo.

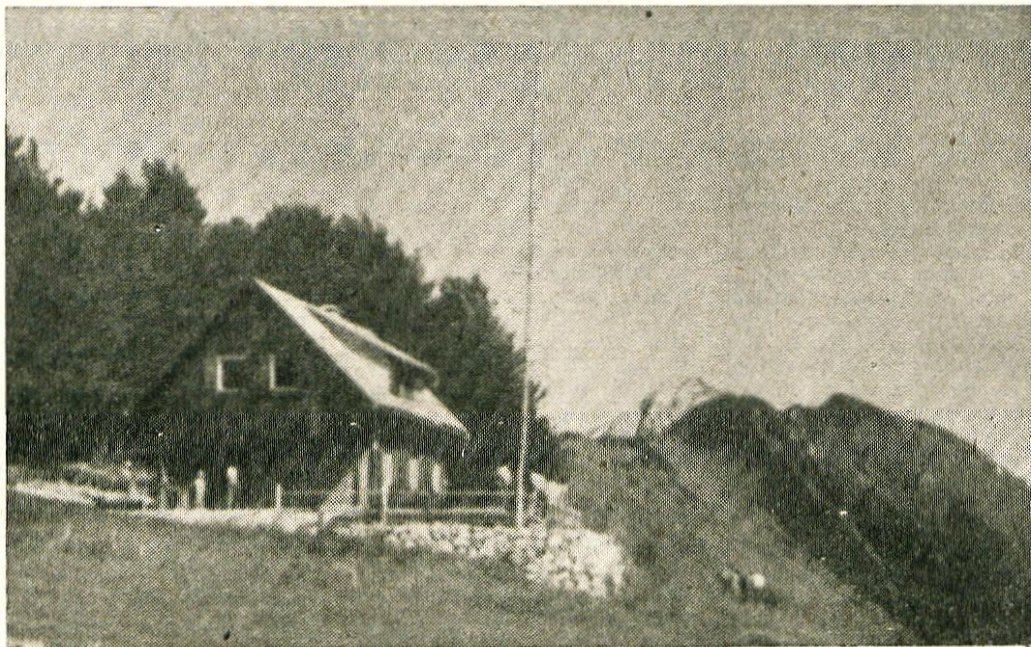
Prav gotovo tako nesmetene ceste ne morejo pričati, da bi imeli Tržičani zadosten čut za snago in pravičen občutek, kaj je in kaj ni kulturno in omikano vedenje.

KAKO JE Z ELEKTRIČNIM TOKOM?

Tehnično osebje podjetja »Elektro Kranj« je na terenu posnelo vse dosedanje omrežje in pripravljeno načrt, kako preurediti omrežje ter trafo postaje, da bo tudi Tržič dobil napetost 380 V. Posamezni deli Tržiča imajo tako slab tok, da se pri luči zvečer ne da niti brati. Direktor podjetja Elektro Kranj je s svojim tehničnim osebjem te dni obiskal predsednika občine in se z njim dogovoril, da se bo še letos začelo preurejanje električnega omrežja in deloma tudi ojačevanje transformatorskih postaj. — Potrebna sredstva je podjetje pripravilo, od občine želi samo to, da priskrbi delavce, ki bodo na stroške podjetja izkopali jarke za polaganje kablov. Treba bi bilo izkopati okoli 1300 metrov jarka. Toda delavcev ni dobiti. — Obč. ljudski odbor išče delavce.

TRŽIČANI NE BI SMELI BITI TAKŠNI

Pripovedovanje o strahovih in duhovih gotovo ne vpliva dobro na duševnost otroka. Te dni je šla meka devetletna deklica iz bližnje okolice po naročilu staršev v Tržič, ravno ko se je delal mrak. Srečala sta deklico dva Tržičana, ki sta deklico strašila, da jo bosta vzela s seboj in podobne neumnosti. Otrok je ves v strahu pribežal domov. Prizadeti far je, ki so si dovolili to šalo (po pripovedovanju deklice sta to bila »dva gospoda«), bi zaslužili prav pošteno kazen. Tako se kulturni Tržičan ne obnaša!

STEZE IN POTA OKROG TRŽIČA

Se ena strma, krušljiva zarez z melišči v spodnjem delu nam zaustavi korak, da občudujemo veličast golih sten in samotnih viharikov na njih vrhu. »Ob robu skalnega prepada živordečijo okusne maline.

Med Medvršem in Tolstim vrhom je manjša vdolbina: Zelnarica. Vzpenjamo se po robu na Tolsti vrh (1715 m), ki ga domačini poznajo pod imenom Zaloška gora (dviga se nad vasjo Zalog, ki leži tik ob južnem vznožju gore. Med nizkim grmovjem in borovci nas vodi steza navzgor in kaj kmalu smo na vrhu ob kotli. Ugledamo drog in skrinjico. Žal je brez knjige in brez štampiljke. Bajse so jo neznani zlikovci odnesli koncem avgusta. Torej še vedno! Vkljub vsemu pisanju in vzgajanju! Na žalost — res!

A zares žalostni in jezni nikakor ne moremo biti, kajti razgled je tako širen in svet tako lep, da tu, na Tolstem vrhu ne more biti v nas nobenega nevšečnega čustva, prelepo je in obzorje je preširoko.

Pred nami in pod nami se nam prikazuje razmeroma velik del slovenske zemlje: dobršen del dna ljubljanske kotline s prostiranimi borovimi gozdovi in naselji sredi gozdnih jas. Pa se razgledujemo med vasmimi in mesti tja proti Kamniku in Ljubljani in Kranju. Na vse strani. In ko smo pregledali vso širno gorenjsko ravan, se nam oko ustavi še na njenem obrobju. Ugotavljamo imena gričev in hribov v obrobju. A pogled nam zdrsi preko mogočne Storžceve piramide še proti severovzhodu, proti Jezerskemu in še čez v svet, ki ga manj poznamo, ker ga loči od nas državna meja. Pa vidimo, da je tam prelaz na Jezerskem vrhu in nedaleč v stran a že onstran naše meje Pristovski Storžič.

A obzorje sega še dlje. Ko nam pogled zdrsi preko grebena Košute in se preko Košutnikovega turna (2134 m) in Tolste Košute (2057 m) spusti na vzhod, ugledamo na severovzhodu koničast vrh: Obir (2142 m), ki si je s svojim priostrenim vrhom zaslužil še drugo slovenski ime: Ojsterc. Ker je izrazito osamljen vrh, je viden daleč naokrog,

čeprav leži sredi precej obsežne gorske grmade, katera pogorja se vlečejo na vse strani.

Razgled z Obirja je gotovo zelo obsežen, a teže dosegljiv, kajti od njega nas loči državna meja, čeprav se dviga Obir sredi slovenskega sveta, nad slovenskimi vasmimi.

Zares težko nam je zapustiti Tolsti vrh (ali kakor mu domačini pravijo Zaloško goro), kajti zlepa kje ne bomo užili takega razgledovanja kot tu.

Vendar se pač moramo počasi odpraviti navzdol proti Mali Poljani. Steza nas vodi po južnem pobočju med travo in skalicami in je še vedno dokaj razgledna.

Pod nami je skalnat rob: Strukljev čer in pod Strukljevo čerjo skalnat svet: Stajnarice. Tam čez vodi pot z Male poljane v vas Gozd.

Zdaj se steza obrne proti severovzhodu, zapustiti moramo razgledni rob in se spustiti navzdol proti gozdu in skozi gozd. Pot je strma, saj se na kratkem odseku spustimo skoro 400 m navzdol.

Kmalu se začujejo kravji zvonci, goveda z Male Poljane se pase še dokaj visoko navzgor po Zaloški gori. Ob poti je vse polno modrega visokega svišča. Gozd je redek in kaj kmalu zagledamo pod sabo Planšarsko kočo na Mali Poljani.

Se predno dospemo do kočje vidimo, da je tu voda. Zahodno od kočje je korito, vanj se izteka močan izvirek, ki ne presahne niti v največji suši. Kolikšna blagodat, saj so vse naokrog le apnena pobočja brez vode.

Temu močnemu izvirku daje osnovo majhna krpa porfirja, ki leži razgaljen ob werfenskih kladih. In ker je porfir nepropustna vulkanska kamena, prihaja voda na površje. S tem je dana možnost, da je na tem prevalu mogla nastati kar lepa planina: Mala Poljana v višini 1333 m.

Planšarska kočja je sicer majhna, a prikupna, poleg nje je že dokaj lesa za novi hlev, ki ga bo na planini zgradila Kmetijska zadruga iz Gorič, ki ima tu svojo planino.

Paša služi goveji živini in sicer večinoma jalovini. Prevladu-

jejo voli, krav in juncev je le malo. V vsem se pase okoli 45 glav živine, ki jo priženo sem gor iz Povelj, Zaloga, Gorič, Trstenika.

Se malo pokramljajmo z lju-beznivo planšarico, ki nam pokaže, kako izdeluje sir, pa potži o vremenu in o pičli zalogi mleka. Ogledamo si kažipotne tablice, ki jih je oskrbelo marljivo kriško planinsko društvo in ki nam povedo, da je od Male Poljane na Tolsti vrh ena ura hoda, do kočje na Kriški gori pa dve uri. Do zavetišča v Gozdu bi hodili skozi Stajnarice in Ježo eno uro in pol, do železniške postaje v Križah pa dve uri in pol.

Proti jugu nam kaže tablica pot čez Grebenc in Kozjek v Goriče, druga pa nas usmerja na vzhod, proti Zgornji Poljani in na Storžec.

Poslovimo se in jo čez ogrado uberemo proti severu — proti planini v Jesenju. Ze precej pod kočjo zadenemo v gozdu na geološko mejo. Tu se srečamo z nepropustnimi glinastimi skrilavci, zato takoj srečamo tudi vodo.

Na severnem pobočju izvira pod Malo Poljano v višini 1230 metrov potoček, eden izmed izvirc Lomščice. Skozi gozd se spuščamo navzdol, kmalu smo spet na apnencih. Pridemo do razpotja: v desno nas vodi pot v Dom pod Storžcem, v levo pa čez Lom v Tržič. Ta se stika v dnu Senožeti s potjo, ki vodi s planine Jesenje (kjer stoji Dom) proti Lomu.

Nadaljujemo prijetno pot po gozdu, spet se znajdemo na glinastih skrilavcih, zato moramo prečkati potoček in kmalu še enega.

Zdaj nas vodi pot narahlo v klanec navzgor, a kmalu se spet spuščamo po gozdu navzdol. Prijetna alpska promenada.

Ze se nam gozd razmakne, še par korakov navzdol in smo pri planšarski koči na planini v Jesenju. Če je živina še tu, se bomo osvežili z latvico kislga mleka, predno stopimo po jasi navzdol do Doma pod Storžcem.

Prof. Slava Rakovec.

Po dolinah in planinah naših Julijcev

Turistično društvo v Tržiču je 28. in 29. septembra priredilo za aktivne turistične delavce in nekatere povabljenе goste izlet v naše prelepe Julijske Alpe.

V lepih jesenskih dneh je v planinah še lepše kot poleti. Ko smo se vozili pod gorami proti Begunjam, so gozdovi okrog Leš in po Ljubljanski kotlini že rdeeli v toplih jesenskih barvah. Pot nas je vodila mimo Breznice proti Žirovnici in dalje pod Stolom do Jesenic.

Tu sta naša avtobusa zavozila mimo železarne do bolnišnice, kjer smo pozdravili predsednika tržiškega turističnega društva, tov. Alfonza Inkreta, ki se je bil tiste dni tamkaj zdravil. Po kratkem pozdravu smo odhiteli po Savski dolini navzgor mimo Dovja in Rut v Kranjsko goro.

Po dolini Velike Pišnice smo se dvigali navzgor — proti Vršiču. Sonce je zlatilo Skrlatico in Prisojnik, v senci spodaj je tičala Krnica, mi pa smo mislili na tiste vojne ujetnike, ki so v izredno težkih razmerah zidali ceste v letih prve svetovne vojne. In po tej cesti, ki je terjala toliko človeških žrtev, se zdaj vozimo navzgor, pod naše gorske velikane, ki jih občudujemo kar iz avtobusov.

Ovinek se vrsti za ovinkom in kaj kmalu ugledamo Erjavčevo kočjo na kranjskogorski strani ter malo za tem še Tičarjev dom, ki se razgleduje že proti Trenti.

Tu na prevalu smo izstopili in se razgledali. Po kratkem postanku smo se poslovili od Mojstrovke, ki smo jo občudovali z Vršiča navzgor, in zapustili ta naš pomembni alpski prelaz ter se začeli spuščati navzdol — v Trento.

Mimo spomenika poetu naših Alp dr. Juliju Kugyu smo se spustili do kočje pri izviru Soče. Za nekaj časa smo zapustili avtobus in se povzpeli do izvira. To pot je bilo vodno stanje nizko, da smo le globoko v globeli občudovali kristalno čisti izvir, ki se mu ne moreš nikoli dovolj načuditi.

Proti večeru smo se ustavili še v alpinetumu Julijani pri cerkvi v Trenti, nato pa se skozi Log in Sočo zapeljali v Bovec.

Sončno jutro naslednjega dne nas je že zgodaj vzdignilo, da smo že pred zajtrkom občudovali slikovito Bovško kotlino in velikane, ki jo obdajajo. Nismo se mogli nagledati svojevrstno oblikovanega Svinjaka (1637 m), niti debelih apnenih skladov Kanina (2585 m), Prestreljnika (2499 m), Čuklje in Rombona (2208 m).

A čas je priganjal in kmalu se je bilo treba posloviti od prijaznega Bovca. Z avtobusi smo krenili v dolino Koritnice, eno naših najlepših alpskih dolin. Kaj kmalu smo bili v Klužah, kjer zapira ozko dolino mogočna avstrijska trdnjava in kjer se je Koritnica morala stisniti v skalne tesni in si urezala strugo do 45 m globoko.

Na vzhodu se nam je pokazala Bavšica in nad njo Bavški Grintavec. Od tu dalje so nam zapirali horizont najvišji alpski vrhovi. Občudovali smo zlasti mogočno Jerebico na zahodu.

V središču doline, v Logu pod Mangartom (11 km od Bovca,

650 m visoko) se sicer dolinsko dno nekoliko razširi, vendar ga krog in krog obdajajo visoke gore, med katerimi so najmarkantnejše Mangrt (2678 m), Jalovec (2643 m), Jerebica (2122 m) in Rombon.

Nedaleč od vhoda v predor smo si ogledali spomenik branilcem Rombona iz prve svetovne vojne. Skozi prijazno gorsko letovišče smo se dvigali proti sklepu Koritniške doline pod Jalovcem, ki je prekrasen alpski vrt z veličastnimi kulisami Jalovca in Mangrta.

Cesta se neprestano dviga in ob nepozabnih pogledih v Krnico pod Jalovcem in v dolino se vzpenjamo proti Strmcu. — Strmec je vasica v višini 983 m, postavljena ob cesti v prisojnim pobočju ter docela obnovljena. Nemci so jo bili namreč v letu 1943 do tal požgali ter njene moške prebivalce postrelili. Tako je vas popolnoma nova in življenje v njej spet teče.

Se nekaj ovinkov po strmini navzgor in že smo pri spomeniku z ranjenim levom, ki stoji tu v spomin junakom, ki so maja 1809 branili leseno avstrijsko postojanko, katero so Francozi po tridnevni bitki zažgali in posadko pobili. Malo dalje ob cesti stoje trdnjavski zidovi in še nekoliko dalje se ustavijo naši avtobusi na državni meji, na Predelu. Predel je prelaz v višini 1156 m in teh nekaj hišic tvori najvišje naselje Slovenskega Primorja. Tu čez vodi cesta v Rabeljsko dolino in proti Trbižu, kamor vozi vsak dan avtobus iz Nove Gorice.

Sprejme nas prijazni planinski dom na Predelu. Sicer majhen, a tako prikupen in tako prijetno urejen, da se ga zares ne moremo nagledati.

Izpred doma se oziramo na Mangrt in sledimo z očmi cesti, ki vodi tja gor. Kajti eden naših avtobusov nas popelje tja gor, na Mangrsko sedlo.

Takoj po zajtrku se »junaška« polovica naše družine spet vkrcva v avtobus in že odbrzamo mimo trdnjave in spomenika nazaj do razpotja, kjer kašipotna tablica v levo pripoveduje, da je do kočje na Mangrtu še 12 kilometrov.

Vožnja po cesti na Mangrt pomeni nepopisno doživetje. — Sprva se pot vzpenja skozi gozd, nato pa v strmih okljukih navzgor ob dolini Mangrškega potoka in kaj kmalu smo nad zgornjo gozdno mejo. Razgledi so fantastični. Tja čez proti Predelu se odpira pogled v Rabeljsko dolino ter okrog doline Mangrškega potoka pa se vrste visoki gorski vršaci s svojimi strmimi stenami, belimi melišči in razjedenimi vrhovi. Skromno visokogorsko rasteje veča slikovitost ob poti, ki je gotovo edinstvena. Z besedami ni moč izraziti tega, česar se tu naučijo in nagledajo.

Počasi se dvigamo navzgor v Mangrsko kraljestvo in čez dobro uro pristanemo pri koči na Mangrtu, sicer majhnem a prikupnem planinskem zavetišču. Še nekaj navzgor, do roba, do prevala.

Tu se nam odpre razgled še na sever. Tik pod nami ležita dve zeleni očesci: Zgornje (936 metrov) in Spodnje (926 metrov) Mangrsko jezero. Zal nas meja

loči od te lepote, ki se razgrinja pod nami. Razločno vidimo nekaj hiš naselja Rateče-Fužine in če stopimo še malo dalje po grebenu proti vzhodu, se nam odpirajo nepopisni razgledi v Kanalsko dolino, okolje Ziljske doline, na Ziljske Alpe in Dobrač in še na Visoke Ture, kjer v soncu biesti Grossglockner (Veliki Klek). Proti jugovzhodu pa drsi pogled preko Jerebice do Prestreljnika in Kanina, ki imata na severnem pobočju nedaleč pod vrhom dobro vidne manjše ledenike. Tudi proti ostenju Viša in Špika nad Policami se odpirajo pogledi.

Menda res nihče, ki je kdajkoli tu stal, ne more pozabiti tako močnih doživetij.

A vse prehitro se je treba vrniti h koči in navzdol. Pravijo, da je ta spust le za močne živce, vendar le ni tako hudo, čeprav cesto res pogosto razdirajo plazovi in mestoma ni docela trdna, marveč le za silo nasuta.

Po nepozabni vožnji se spet ustavimo na Predelu in poslovimo od njega, nato pa čez Strmec spustimo po prelepi koritniški dolini v Bovec. Od tu nas vodi pot po soški dolini mimo Zage, Srpence, Trnovega, in skozi Kobarid in Tolmin v Most na Soči.

Med potjo obujajo tovariši, ki so tu partizani, spomine na vse zgone in nezgode, ki so jih tu doživljali med narodnoosvobodilno vojno. Ko se vozimo mimo Libušnega, se spomnimo na »goriškega slavčika«, na Simona Gregorčiča, ki počiva tam na pobočju pod Krnom.

Popoldne pa nadaljujemo pot po soški dolini navzdol mimo hidroelektrarne v Dobljarju in skozi Kanal ob Soči ter mimo cementarne v Anhovem do mosta v Plaveh, kjer zapustimo glavno cesto in se začnemo dvigati v Goriška Brda.

Ko pridemo v 392 m visoko Vrhovlje, si res ne moremo kaj,

da ne bi zapeli tiste znane »Brda, Brda vinorodna... od Vrhovlja do Medane...«, zakaj vsepovsod so vinogradi in sadno drevje. Kajti Brda sestavlja fliš, večinoma iz peščenca in opoke in ta fliš se na zraku hitro drobi in stvori plodno zemljo, ki je zlasti ugodna za gojenje trte in sadovnjakov. Zato slove Brda po češnjah, breskvah in grozdju.

Po cesti, ki je bila Bricem včasih le postranska zveza proti tolminskim hribom in ki je danes zaradi nesmiselno potegnjenе državne meje glavna prometna žila Brd, se zapeljemo skozi Šmartno do Dobrovega.

Tu smo si ogledali nastajajočevinsko tamkajšnje in klet, pokusili sladko grozdje in se nato zapeljali nazaj proti Plavem, nato pa po soški dolini do Gorice in po Vipavski dolini do Ajdovščine. Nad Ajdovščino smo se dvignili na Col in Črni vrh nad Idrijo. Tu se je že pošteno stemnilo in ko smo se mimo Godoviča spuščali proti Idriji, že nismo več mogli občudovati imenitne grape ob Zali, ker se je tema že preveč zgostila.

V Idriji so nam gostoljubni člani tamkajšnjega Turističnega društva povedali marsikaj zanimivega o njihovem znamenitem mestu, nam razkazali mesto in pokazali svojo turistično pisarno.

V njihovi družbi smo prebili prijeten večer in šele ponoči smo se čez Kalce, Logatec, Vrhniko in Ljubljano vrnili domov.

Čeprav je bila vožnja dolga in mestoma utrudljiva, smo bili vsi udeleženci z izletom zelo zadovoljni. Saj smo na njem spoznali nekaj delov slovenske zemlje, ki so pomaknjeni prav do njenega obrobja in ki zaradi svoje lege na državni meji, pa tudi zaradi svoje izredne lepote zaslužijo našo posebno pozornost in posebno ljubezen. S. R.

IZ SPOMINOV

Sodišče v Tržiču je imelo svoje uradne prostore in zapore v hiši št. 7 na sedanjem Trgu svobode. Pisarne so bile dokaj skromne, zaporji pa resnične »kehe«, ne morda kakšne ječe, toda za stanovalce vse prej kot prijetne. Sicer pa so obsojenci rakno dneva morali izvrševati razna dela po Tržiču, predvsem so žagali drva, le noč so prebivali v zaporu in pa takrat, ko so bili obsojeni za kak dan na post (ob kruhu in vodi) ali na temnico. Za poslastico so h kazni dobili semintja tudi »trdo ležišče«. Ze kronika občinskih ljudskih odborov Tržič pripoveduje, da so noči v Tržiču bile mnogokrat nemirne zaradi nočnih razgrajčev. Okoličani iz nižinskih vasi pa so se včasih radi stepli. V Tržič je prihajalo tudi precej vagabundov. Sodni sluga je zjutraj ob osmih postrojil grešnike po sodnem hodniku in sodnik je brez mnogih formalnosti kratko ugotovil pregrešek in kar na mestu določil kazni, en dan ali več dni ali celo več tednov zapore, vse po teži dejanja. Pa tudi tožili so se včasih ljudje mnogo bolj, kot se danes. Spominjam se, da sem skozi dolga leta redno vsak te-

den videl ene in iste ljudi na sodišču, ki so se tožili za vsako malenkost. Zalitve, ki so si jih »nametali« naši občani drug drugemu v obraz, pa je nekdanji reševal občinski posredovalni urad. Prav zanimiva je uradna knjiga, v katero so zapisovali razprave. Težak posel je imel občinski funkcionar, ki je skušal posredovati med strankama, ki sta se žalili. Najprej je moral dopustiti, da sta sporni stranki ena drugi povedali vse storjene in nestorjene grehe od rojstva dalje. Seveda ni šlo brez vpitja in hudih groženj drug drugemu. Večinoma so se stranke pobotale in se je poravnava zabeležila v uradno knjigo, da je imela poravnava veljavnost sodne poravnave. Večinoma se je v poravnavi dogovorilo, da mora grešnik »preklicati« žaljivke v časopisu. Takih preklicov je vedno bilo dovolj v dnevnikih. Pa je bila rešena čast!

POSREDOVANJA

Iščemo trgovskega pomočnika verziranega v železninarski stroki ter poslovodjo za poslovvalnico kuriva. »Preskrba«, trg. podjetje v Tržiču.

● MALI OGLASI

PREKLIC

Podpisana Frančiška Vogel-nik, preklicujem trditve o Francki Roblek, ki sem jih izrekla poleti v Domu pod Storžičem.

Frančiška Vogelnik

PREKLIC

Podpisana Ivana Šlibar, Hudo št. 6, preklicujem in obžalujem vse, kar sem neresničnega govorila o Lampič Mariji, učiteljici v Kovorju.

Ivana Šlibar

(Op. ur.: Preklic bi bil moral biti objavljen že v prejšnji številki, ki pa je po pomoti izpadel. Prosimo oprostjenja!)

POSREDOVANJA

Kombiniran otroški voziček in belo emajlirano peč Zephir prodam. Poizve se v pisarni Turističnega društva.

RAZPIS

Gozdno gospodarstvo, Kranj, razpisuje mesto meznega knjigovodje za Gozdni obrat v Tržiču. — Pogoji: srednje strokov-

ni uslužbenec(-ka) z večletno prakso v računovodstvu. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja dostaviti na naslov: Gozdno gospodarstvo, Kranj, Jezerska cesta 25.

● KINO

7. in 8. novembra ital. barvni film »TUREK NAPOLITANEC«.

9. do 11. novembra ameriški barvni film »RDEČE PODVEZICE«.

12. in 13. novembra amer. film »RICHARD LEVJESRČNI«.

14. in 15. novembra ruski otroški film »SANJE MALE MAJ« in ruski barvni film »SIVI RAZBOJNIK«.

16. do 18. novembra ameriški barvni film »DIMNI SIGNAL«.

19. in 20. novembra ital. film »STO LET LJUBEZNI«.

21. in 22. novembra kitaj. film »PREHOD ČEZ REKO«.

23. do 25. novembra francoski barvni film »SENTJERNEJSKA NOČ«.

26. in 27. novembra francoski film »PARIŠKO PODZEMLJE«.

28. do 30. novembra jugoslov. film »HANKA«.

● GIBANJE PREBIVALSTVA

Rodile so: Božič Ana, predilka iz Tržiča, deklico; Zadražnik Štefanija, tovarniška delavka iz Tržiča, deklico; Bizjak Ana, predilka iz Tržiča, deklico; Perko Marija, gospodinja iz Tržiča, dečka; Rupan Jožefa, tovarniška delavka iz Tržiča, deklico; Purger Zorislava, tkalka iz Tržiča, deklico; Štamcar Marija, tovarniška delavka iz Loma pod Storžičem, dečka; Zaplotnik Ana, predilka iz Tržiča, dečka; Hafner Danijela, tkalka iz Tržiča, dečka; Toporiš Zofija, gospodinja iz Tržiča, dečka. Čestitamo!

Umrli so: Mali Janez, prevžitar iz Podljubelja št. 2, star 80 let; Lavtar Franc, osebni upokojenec iz Križev št. 43, star 83 let; Kropivnik Andrej, osebni upokojenec iz Podljubelja 66, star 88 let; Ahačič rojena Polanc Helena, zasebnica iz Tržiča, Cankarjeva 2, stara 92 let. Naše sožalje!

Poročili so se: Jenstrle Jožef, zidar iz Tržiča, in Knific Frančiška, tovarniška delavka iz Tržiča; Smid Franc, elektro-

tehnik iz Tržiča, in Ribnikar Marija, industrijska risarka iz Tržiča; Funda Janez, invalidski upokojenec iz Podbrezj, in Mekuč Marta, knjigovodkinja iz Sebenj 18; Smolej Marijan, čevljar iz Hudega grabna, in Kogoj Hermina, nameščenka iz Slapu 18; Strukelj Pavel, električar iz Tržiča, in Blažič Helena, tkalka iz Bistrice pri Tržiču 41; Ježek Marijan, soboslikar in pleskar iz Tržiča, in Dornig Marija, šivilja iz Tržiča; Triplat Vincenc, strojni ključavničar iz Zgoš, in Dobravec Bogomila, tovarniška delavka iz Visoč; Aljančič Pavel, posestnik iz Bistrice pri Tržiču, in Papler Miroslava, tkalka iz Tržiča; Markuc (Metod, čevljarjski pomočnik iz Žiganje vasi, in Safarič Ana, tkalka iz Kranja; Poklukar Martin, upokojenec iz Podljubelja, in Gdmlajer rojena Semrov Frančiška, tovarniška delavka iz Tržiča; Tišler Anton, nočni čuvaj iz Grahovš, in Valjavec Valentina, tovarniška delavka iz Kovorja 68. Mnogo sreče!

Dopisujte
v „Tržiški vestnik“

VOZNI RED

na progi TRŽIČ - LJUBLJANA

Velja od 22. oktobra 1957

Ob delavnikih:																			
TRŽIČ	odhod	5.10	5.50	6.05	6.30	6.45	7.20	8.15	9.00	10.15	11.30	12.35	13.00	13.30	14.30	16.30	18.30	19.30	
KRANJ	↓	5.45	6.20	6.40	7.05	7.20	7.55	8.50	9.35	10.50	12.05	13.15	13.35	14.05	15.05	17.05	19.05	20.05	
LJUBLJANA	prihod	6.20	6.55	7.15	7.40	7.55	8.30	9.25	10.10	11.25	12.40	13.45	14.10	14.40	15.40	17.40	19.40	20.40	
		⊕																	
LJUBLJANA	odhod	5.45	7.00	8.30	9.30	10.40	11.00	11.45	13.00	13.30	15.00	16.00	17.10	18.00	18.30	19.00	20.30	22.00	24.00
KRANJ	↓	6.25	7.40	9.10	10.10	11.20	11.40	12.25	13.40	14.10	15.40	16.40	17.50	18.40	19.10	19.40	21.10	22.40	0.40
TRŽIČ	prihod	6.55	8.10	9.40	10.40	11.50	12.10	12.55	14.10	14.40	16.10	17.10	18.20	19.10	19.40	20.10	21.40	23.10	1.10

⊕ Vozi vsak delavnik razen ob sobotah. ●● Vozi ob sobotah.

Ob nedeljah in drž. praznikih:

7.00	9.00	11.00	13.00	15.00	17.00	18.00	19.00	24.00	odhod	LJUBLJANA	prihod	6.20	8.30	10.10	12.10	14.10	16.10	18.40	19.40	20.40
7.40	9.40	11.40	13.40	15.40	17.40	18.40	19.40	0.40	↓	KRANJ	↑	5.45	7.55	9.35	11.35	13.35	15.35	18.05	19.05	20.05
8.10	10.10	12.10	14.10	16.10	18.10	19.10	20.10	1.10	prihod	TRŽIČ	odhod	5.10	7.20	9.00	11.00	13.00	15.00	17.30	18.30	19.30

VOZNI RED

za progo KOVOR—KRANJ

Velja od 2. novembra 1957

KOVOR	odhod	5.00	7.30	13.10	21.00
ZVIRČE		5.05	7.35	13.15	21.05
TABOR		5.07	7.37	13.17	21.07
PODBREZJE		5.12	7.42	13.22	21.12
BISTRICA		5.15	7.45	13.25	21.15
NAKLO		5.20	7.50	13.30	21.20
KRANJ	prihod	5.30	8.00	13.40	21.30

KRANJ	odhod	6.20	12.30	14.20	22.20
NAKLO		6.30	12.40	14.30	22.30
BISTRICA		6.35	12.45	14.35	22.35
PODBREZJE		6.38	12.48	14.38	22.38
TABOR		6.43	12.53	14.43	22.43
ZVIRČE		6.45	12.55	14.45	22.45
KOVOR	prihod	6.50	13.00	14.50	22.50

Vozne cene: Kovor—Zvirče 10 din
Kovor—Tabor 15 din
Kovor—Podbrezje 20 din
Kovor—Bistrica 30 din
Kovor—Naklo 40 din
Kovor—Kranj 70 din

VOZNI RED

na progi TRŽIČ—PODLJUBELJ

Velja od 1. novembra 1957

Ob delavnikih:

TRŽIČ	odhod	6.20	13.00	14.20	22.10
PODLJUBELJ	prihod	6.35	13.15	14.35	22.25
PODLJUBELJ	odhod	7.30	13.20	16.10	5.20
TRŽIČ	prihod	7.45	13.55	16.25	5.35

Vozna cena: Tržič—Podljubelj 40 din.

VOZNI RED

za progo TRŽIČ—GOLNIK—GORIČE

Velja od 1. novembra 1957

GORIČE	odhod	5.20	15.00
GOLNIK	↓	5.30	15.10
TRŽIČ	prihod	5.50	15.30
TRŽIČ	odhod	14.15	22.10
GOLNIK	↓	14.35	22.30
GORIČE	prihod	14.45	22.40

Vozne cene: Tržič—Pristava 15 din
Tržič—Križe 25 din
Tržič—Senično 40 din
Tržič—Golnik 60 din
Tržič—Goriče 80 din